

Openbaar

Zaaknummer: 050722

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Initiatiefvoorstel Wijchen Lokaal: Referendumverordening

Voorgesteld besluit

de Gemeenteraad besluit:

1. De Referendumverordening gemeente Wijchen 2020 vast te stellen, waarmee de raad het mogelijk maakt dat kiesgerechtigde inwoners van Wijchen of de raad van Wijchen het initiatief kan nemen om een referendum te organiseren.
2. De kosten van de referendumcommissie in 2020 te dekken uit het budget raadsactiviteiten en vanaf 2021 op te nemen in de programmabegroting.

Aanleiding

Nederland kent anders dan veel andere Europese landen geen wettelijke voorziening voor het lokale referendum. Nederlandse gemeenten beschikken dan ook over relatief grote vrijheid om een referendum te organiseren of in te richten. Er kunnen raadplegende en raadgevende referenda georganiseerd worden. Bij een raadplegend referendum neemt het bestuur het initiatief; het bestuur raadpleegt de kiesgerechtigde inwoners. Wanneer kiezers zelf voldoende ondersteuningsverklaringen ophalen en de raad besluit het verzoek te honoreren, dan is sprake van een raadgevend referendum. Bindende referenda zijn in Nederland momenteel, in welke vorm dan ook, niet mogelijk.

De laatste keer dat in Wijchen een referendum werd gehouden ging het referendum over de Markt (juni 2004). Bij de referendumverordening werd gelet op de Tijdelijke referendumwet; de verordening heette de Verordening op het Marktreferendum.

Tussen 1906 en oktober 2017 zijn in Nederland 208 lokale referenda gehouden¹. De meeste referenda gingen over gemeentelijke herindelingen of grenscorrecties.

Als inwoners of de raad van Wijchen een referendum wensen, dan kan dat nu niet georganiseerd worden, omdat er geen referendumverordening is. Daarom dient de fractie van Wijchen Lokaal een initiatiefvoorstel in om de raad een referendumverordening te laten vaststellen.

In de referendumverordening staat onder meer wie het initiatief kan nemen om een referendum te houden, welke onderwerpen niet referendabel zijn, wie de vraagstelling bepaalt en de taken van de referendumcommissie.

Op basis van de verordening die de fractie voorlegt kan de raad zelf besluiten om een referendum te houden. Als de raad het initiatief tot een referendum neemt zijn er meer antwoordcategorieën mogelijk dan een "voor of tegen" een voorstel voor een

¹ Handreiking lokale referenda, Koen van der Krieken, november 2017 (www.lokale-democratie.nl)

raadsbesluit.

De verordening maakt het ook mogelijk dat zodra aan de raad een voorstel wordt voorgelegd voor een raadsbesluit over een onderwerp dat referendabel is, minimaal 325 kiesgerechtigde inwoners van Wijchen een zogenaamd inleidend verzoek kunnen indienen om over dit voorstel een referendum te houden. De raad beslist over dit inleidende verzoek.

Gewenst resultaat

1. Een referendumverordening vaststellen op basis waarvan een groep kiesgerechtigde inwoners of de raad het initiatief kan nemen om een referendum te houden.

Argumenten

- 1.1 De stemgerechtigde bevolking kan zich op individuele basis rechtstreeks uitspreken over een belangrijke politieke kwestie.
Burgers kunnen ook zelf het initiatief nemen om een verzoek in te dienen om een referendum te laten houden.
- 1.2 Burgers krijgen een actieve rol in het besluitvormingsproces.
- 1.3 Burgers geven hun mening zonder tussenkomst van politici.
Politici moeten vaak op zoek naar een compromis om een meerderheid te halen voor een besluit.
- 1.4 Burgers kunnen ook zelf een campagne opzetten om andere inwoners te informeren in de aanloop naar een referendum.
De referendumverordening regelt ook de aanvragen van subsidie voor campagneactiviteiten door inwoners.
- 2.1 In de programmabegroting 2020 zijn geen middelen opgenomen voor de vergoeding van de leden van de referendumcommissie.
Bij het opstellen van de programmabegroting 2021 kunnen middelen opgenomen worden voor de vergoeding van de leden van de referendumcommissie.

Tegenargumenten en risico's

- 1.1 Bij een referendum kiezen burgers uit vooropgezette opties, waarvan de gevolgen, bij slechte informatievoorziening vooraf, moeilijk te overzien zijn.
Maar er zijn bij een referendum waarvoor de raad het initiatief neemt, wel meer mogelijkheden dan "ja of nee".
- 1.2 Een referendum vraagt extra middelen (menskracht, tijd, financiën)
- 1.3 Een referendum kan extra aanlooptijd kosten om tot een besluit te komen over het onderwerp waarover een referendum wordt gehouden.
- 1.4 Als de gemeenteraad het initiatiefvoorstel van de fractie Wijchen Lokaal verwerpt, dan is het niet mogelijk dat inwoners een inleidend verzoek tot het houden van een referendum indienen.
Er is geen referendumverordening op basis waarvan kiesgerechtigden het initiatief kunnen nemen om een referendum aan te vragen.
- 1.5 Als de gemeenteraad het initiatiefvoorstel van de fractie Wijchen Lokaal verwerpt, dan is het niet mogelijk dat inwoners een initiatiefvoorstel indienen om de raad een referendumverordening te laten vaststellen.
De Verordening Burgerinitiatief stelt in artikel 4, lid 1, sub e van de Verordening

burgerinitiatief: Een burgerinitiatief houdt niet in een onderwerp waarover tijdens de raadsperiode waarin indiening van het voorstel plaatsvindt door de raad een besluit is genomen.

Financiële gevolgen

De kosten van lokale referenda verschillen. De kosten zijn afhankelijk of het referendum wordt gecombineerd met andere verkiezingen, hoeveel kosten de gemeenteraad maakt vanwege het voeren van campagnes en of er online kan worden gestemd. Van 99 van de 208 gemeentelijke referenda zijn de gemaakte kosten onderzocht.² De gemiddelde kostprijs per kiesgerechtigde bedroeg € 2,13, waarbij opgemerkt wordt dat de onderlinge verschillen tussen gemeenten groot zijn: van € 19,78 tot € 0,29 per kiesgerechtigde. In artikel 10 en artikel 11 wordt geregeld dat de raad de budgetten vaststelt als er een referendum moet worden gehouden. De kosten voor een referendum worden onderscheiden in uitvoerings- en organisatiekosten (te denken valt o.a. aan productie en verspreiding stempassen, referendumcommissie), communicatiekosten (voor o.a. het uitzetten van een opkomst bevorderende campagne met neutrale informatie) en campagnekosten (voor een inhoudelijke campagne waarmee politieke partijen de verschillende antwoorden uitdragen). Daarnaast kunnen er subsidies aangevraagd worden voor campagne-activiteiten door collectieven van tenminste 15 kiesgerechtigde inwoners van de gemeente en rechtspersonen, zoals verenigingen. De verordening regelt ook welke activiteiten wel en welke niet subsidiabel zijn. De raad bepaalt het subsidieplafond.

Communicatie

Als de raad besluit tot het vaststellen van de referendumverordening dan zal hier bekendheid aan worden gegeven via de gebruikelijke media (gemeentepagina, website, social media) van de gemeente.

Uitvoering of Vervolgstappen

Als de raad besluit tot het vaststellen van de referendumverordening dan dient hij zo snel mogelijk vacatures te plaatsen voor leden van de referendumcommissie.

Geheimhouding

Niet van toepassing

² Handreiking lokale referenda, Koen van der Krieken, november 2017 (www.lokale-democratie.nl)